

IX. MİLLİ EĞİTİM ŞURASI

Nimet BAYRAKTAR

Ankara İl Halk Kütüphanesi Md.

24 Haziran - 4 Temmuz 1974 tarihleri arasında toplanan IX. Millî Eğitim Şûrası'nın konusunu «Millî Eğitim sistemimizin bütünlüğü içinde programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar» teşkil ediyordu.

Bu konuda şûraya sunulmak üzere hazırlanan öneriler, bir ön taslak halinde 6 Mayıs 1974 tarih 1788 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlandı ve çeşitli eğitim kurumları ile şûra üyelerine dağıtılarak, görüşlerini bildirmeleri istendi.

Diğer taraftan şûra konusu ile ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan, yaptırılan, yapılması desteklenen veya yararlanılan kırk eser, şûra çalışmalarının belli bir düzeyde cereyan etmesine yardımcı olmak amacıyla, önceden şûra üyelerine gönderilmişti.

Ankara'da Hacettepe Üniversitesi salonlarında toplanan IX. Millî Eğitim Şûrası'na, Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilâtının çeşitli bölümleri temsilcileri ile, Üniversite Rektörleri ve Devlet Plânlama Dairesi Başkanı tabii üye olarak katılıyordu. Bunların yanında her derecede ve türdeki öğretim kurumları ile Müzeler, Kütüphaneler ve Halk Eğitim Başkanlarından da ikişer kişi asil üye olarak katılmıştı. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından davet edilen onbeş üyeden başka, ilgili bakanlıklardan ve diğer kuruluşlardan davet edilen müşahitler de şûra çalışmalarını izlediler.

Kütüphanelerden, 28 Eylül - 3 Ekim 1970 tarihlerinde toplanan VIII. Millî Eğitim Şûrası'na da katılan Beyazıt Devlet Kütüphanesi Müdürü Sn. Muzaffer Gökman ile Ankara İl Halk Kütüphanesi Müdürü Nimet Bayraktar, IX. Millî Eğitim Şûrası için de asil üye seçilmişlerdi. Ancak, Sn. Muzaffer Gökman'ın mazereti dolayısıyla katılamıyacağını bildirmesi üzerine, yerine İstanbul İl Halk Kütüphanesi Müdürü Sn. Celâlettin Kişmir'in katılması uygun görülmüştür.

IX. Millî Eğitim Şûrası, 1-24 Haziran 1974 Pazartesi günü saat oluşan ön taslaktaki kütüphaneler ile ilgili düşünceler, Nimet Bayraktar tarafından şûradan önce hazırlanarak Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı'na sunulmuştu. Bu öneride seçmeli ders-

ler ve meslek dersleri arasında, kütüphane çalışmaları ve kütüphanecilik derslerine yer verilmesinin önemi sağlayacağı yararlar belirtilmişti.

IX. Millî Eğitim Şûrası,¹ 24 Haziran 1974 Pazartesi günü saat 9.30 da Hacettepe Üniversitesi (M) salonunda Muzaffer Arkan yönetimindeki gençlik korosunun söylediği İstiklâl Marşı ve bunu takibeden küçük konserinden sonra Sayın Cumhurbaşkanı Fahri S. Korutürk'ün bir konuşması ile açılmış oldu. Millî Eğitim Şûraları kararlarının, hükümetlerin eğitim politikasına rehberlik ettiğini ve değişen toplum şartlarına uygun olarak Türk gençliğinin yetiştirilmesi yolunda metodlarımızı, kendi kendimizi kontrol ve incelemek zorunda olduğumuzu belirtmişler ve şûrada ileri sürülecek öneri ve eleştirilerin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından memleket yararına değerlendirileceği inancında bulduklarını bildirerek IX. Millî Eğitim Şûrasını açmış ve başarılar dilemişlerdir.

Millî Eğitim Bakanı ve IX. Millî Eğitim Şûrası Başkanı Sn. Mustafa Üstündağ'ın Millî eğitim sistemimizde yapılması düşünülen değişiklikleri ve şûrada görüşülecek ana konuları açıklayan konuşmasından sonra başkanlık divanı ve komisyon başkanları seçildi. Daha sonra Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı Zekâi Baloğlu, şûraya sunulan önerilerle ilgili bir açıklama yaptı.² Öğleden sonra 12,45'de anıtkabir ziyaret edildi ve saygı duruşunda bulunuldu.

Genel Kurul toplantısı, 14.30'da «Millî Eğitim sistemimizin bütünlüğü içinde program ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar» üzerindeki genel görüşmelerle başladı. 25 Haziran 1974 Salı günü saat 17'ye kadar süren bu görüşmeler, komisyonların kuruluşu ile sona erdi. Birbuçuk gün süren genel kurul toplantısı sırasında çeşitli kuruluşlar adına şûraya katılan üyeler söz alarak görüşlerini açıkladılar. Bu arada kütüphaneler adına şûraya katılan üyeler tarafından hazırlanan metin Nimet Bayraktar tarafından okundu. Teksir edilerek bütün şûra üyelerine dağıtılan bu metin aşağıda verilmiştir.

26 Haziran - 2 Temmuz 1974 günleri çalışmalara devam eden 1. Komisyonunda öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi, 2. Komis-

1 M. Eğ. B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, IX. Millî Eğitim Şûrası 24 Haziran - 4 Temmuz Gündem (Fen projesi baskı atelyesinde basılmıştır) 15 s.

2 M. Eğ. B. Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı, Millî Eğitim Sistemimizin bütünlüğü içinde programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar üzerinde IX. Millî Eğitim Şûrasının incelemesine sunulan öneriler. 18 Haziran 1974. İstanbul 1974 Millî Eğitim Basımevi, 2 - 208 s.

yonda ortaokul ve orta öğretimde ders dağıtım çizelgesi ön taslağı ile ortak, özel ve seçmeli dersler ve ortaöğretimde ders geçme ve kredi düzeni, önce birlikte sonra ikiye ayrılan çalışma grupları ve alt komisyonlarda görüşüldü ve bütün bu çalışmalar sonunda hazırlanan komisyon raporları, 3 - 4 Temmuz 1974 günleri, tekrar toplanan Genel Kurul'a sunuldu.

Kütüphaneleri temsil eden iki üyenin ayrı ayrı katıldığı komisyon çalışmaları sırasında, konumuzla ilgili önerilerde bulunulmuş ve getirilmek istenen yeni sistemin amacına uygun programların gerçekleştirilebilmesinde okul kütüphanelerinin önemini belirtmesine çalışılmış ve programlarda seçmeli dersler arasında «Kütüphane çalışmaları» ile hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlarda ortak derslere ek olarak, hayata ve iş alanlarına hazırlama amacına uygun olarak yer verilmesi önerilen meslek dersleri arasında «Kütüphanecilik» derslerinin de bulunmasının yararları savunulmuş, önerilerimizin ileride yapılacak program çalışmalarında dikkate alınmak üzere değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Bilindiği gibi, Millî Eğitim Şûralarında alınan kararlar birer tavsiye kararı durumundadır. Bu kararların değerlendirilerek uygulanması Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu bakımdan şûra kararları, Sayın Cumhurbaşkanımızın buyurdukları gibi memleket yararına değerlendirildiği takdirde olumlu olacağından, alınan bütün kararların ve bilhassa bu arada öğretim ve eğitimin çok önemli bir birimi olan kütüphane konusuna, gereken önemin verilerek değerlendirilmesini gönülden dileriz.

IX. Millî Eğitim Şûrası'na kütüphanelerden katılan üyelerin genel kurul toplantısında yapmış oldukları konuşma metni :

Sayın Başkan, Sayın Divan Üyeleri, Sayın Şûra Üyeleri ve Sayın Gözlemciler,

Türk Millî Eğitiminin temel ilkelerinin en önemlilerinden biri de fertlerin eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara ve okullara yöneltilerek yetiştirilmesidir. Bu yöneltici sistemde okul kütüphaneleri eğitimin vazgeçilmez bir birimi haline gelmektedir.

Bütün fertleri hayata hazırlayıp bir meslek sahibi yapmak amacını güden eğitim sistemimizde öğrencilerin kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrul-

tusunda yetişmelerini sağlayan bu «yöneltici» sistemin uygulanması esas alındığına ve bu sisteme göre öncelikle öğrencilerin ilgi, kabiliyet becerilerinin tesbiti gerektiğine göre kütüphane çalışmalarının büyük yararlar sağlayacağı muhakkaktır.

«Okul kütüphaneleri» eğitimin ilke ve amaçlarına ulaşabilmesi için gerekli öğretim hizmetlerinin yanında, bağlı bulunduğu öğretim kuruluşunun yöneldiği farklı hedeflerin gerçekleştirilmesinde de okulun en büyük yardımcısı olacaktır.

Öğrencilerin fikri ve ahlaki gelişmeleri ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin belirmesinde bizzat araştırarak öğrenmeğe sevkeden aktif metodun, rolü büyüktür.

Bu özel araştırma ve incelemeler için öğrencinin ilk başvuracağı yer «okul kütüphanesi» dir.

«Okul kütüphaneleri» öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirme ve okuma alışkanlığının küçük yaşlarda kazandırılmasında birinci derecede yarar sağlayacaktır.

Öğretim ve eğitim, dolayısıyla okulun tamamlayıcısı olan kitap ve kütüphanesiz öğretim düşünülmiyeceğine ve bütün derslerin ilk aracının kitap olduğu bilindiğine göre ortaokul ve ortaöğretim programlarında «seçmeli dersler» arasında yer verilmesinin çok uygun olacağını düşündüğümüz «kütüphane bilgisi», «kütüphane çalışmaları» veya «kütüphanelerden yararlanma» dersi öğrencilere kütüphaneden, kitaptan faydalanma yollarını öğretecek ve dolayısıyla diğer derslerin hazırlanmasında yardımcı olacaktır. Bu derste öğrenci herhangi bir konuda araştırma nasıl yapılır, kütüphanede kitap nasıl aranır ve bulunur, kitaplardan nasıl faydalanılır, nasıl not alınır, bu notlar nasıl derlenir ve değerlendirilir öğrenecektir. Bunun yanında herhangi bir konuda bilgi almak için kütüphaneye gelen öğrenci orada çeşitli konulardaki kitapları görecek, bunlardan bazıları dikkatini çekecek ve böylece ilgi duyduğu konular belirlenmiş olacaktır. Okul kütüphaneleri bu konuda ve araştırma ile beceri kazandırma hususunda öğrenciye okulda fizik, kimya laboratuvarları kadar yardımcı olacak kuruluşlardır.

Orta öğretimde öğrencileri hayata ve iş alanlarına yöneltme esasına dayanarak «seçmeli dersler» düzeninin getirilmesi ve bunlar arasında «kütüphane çalışmaları»na yer verilmesi çok önemlidir. Bu suretle öğretmen ve kütüphane memurunun rehberliği ile kütüphaneden ve kitaplardan yararlanmayı öğrenecek olan öğrencilerin kapasitelerine, bilgi ve beceri-

lerine göre yetiştirilmeleri sağlanmış olacaktır. Bu çalışmaların önemi öğrencilere anlatılmalı, seçmesi için teşvik edilmelidir. Diğer taraftan bu dersi seçmemiş bulunan öğrencilerin de faydalanmasını sağlayabilmek için, VIII. Milli Eğitim Şurası kararları arasında yer alan, Türkçe derslerinin bir kısmının kütüphane çalışmalarına ayrılması gereklidir ve bu husus müfredat programlarında açık olarak belirtilmelidir.

Ancak bugün birçok okulda sadece ismen mevcut olan okul kütüphaneleri yer darlığı, mesleki ve teknik bilgiye sahip bir personel olmayışı dolayısıyla yeterli derecede faydalı olamamaktadır.

Bunun yanında «kütüphane memuru» olarak tayin edilen bir personeli bulunan okullarda da bu personel çok kere okulun kayıt, yazışma, ayniyat, laboratuvar gibi çeşitli işlerinde kullanılmakta ve esas görev gereği gibi yapılamamaktadır.

Bu sakıncaların giderilmesi için öncelikle ele alınması gereken koulardan birisi okul yapıları plânlanırken geleceğin ihtiyaçlarını da karşılayacak kapasitede kütüphanelere yer verilmesidir. İkinci önemli konu bu kütüphaneleri yönetecek mesleki ve teknik bilgiye sahip personelin yetiştirilmesi konusudur.

Seçmeli dersler dışında, hayata ve iş alanlarına, mesleğe hazırlayan iş kolları arasında «kütüphanecilik» dersine yer verilmesi iki bakımdan yararlı olacaktır. Bugün sayıları binleri aşan orta, lise ve lise seviyesindeki her çeşit mesleki okulda bulunan «okul kütüphaneleri»nin personelsizlik yüzünden faydalı olamama durumu ortadan kalkacaktır.

Eğitimin ayrılmaz bir parçası olan okul kütüphanelerinde hizmetin gerektiği kadar yararlı olamayan okul kütüphanelerinin, eğitim sistemi-karşılanmış olacaktır.

Bugünkü durumda çoğunda bir kütüphane memuru bulunmadığı için gerektiği kadar yararlı olamayan okul kütüphanelerinin eğitim sistemimizin genel amaçlarının gerçekleşmesinde önemli bir rol oynayacağı hususunun dikkate alınarak ve mevcut okullardaki kütüphane memuru ihtiyacı ile devamlı olarak artmakta olan okul sayısına paralel olarak, artan aynı ihtiyacın devamlılığı dolayısıyla «kütüphanecilik» dersinin seçmeli dersler dışında, meslekler arasında da yer alması ve 10, 11. sınıflarda okutulması uygun olur kanısındayız. Bu suretle yeni bir iş alanı da açılmış olacaktır.

Yönetim bakımından ilk, orta, teknik öğretim ve öğretmen okulları genel müdürlükleri gibi çeşitli örgütlere bağlı bulunan okul kütüphane-

lerinin bugünkü durumlarının düzeltilebilmesi daha etkin bir çalışmanın sağlanabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı içinde bir «okul kütüphaneleri müdürlüğü» teşkil edilerek kuruluş, yönetim ve teknik hizmetlerin tek elden yürütülmesi sağlanmalıdır. Bu müdürlük yerleşme, okuyucu hizmetleri konusunda okulun bağlı bulunduğu genel müdürlükle, teknik hizmetler konusunda bugün Başbakanlık Kültür Müsteşarlığına bağlı bulunan Kütüphaneler Genel Müdürlüğü ile işbirliği yaparak daha standart, koordineli ve rasyonel bir çalışmayı gerçekleştirmiş olacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı örgütü içinde kurulacak olan «Okul Kütüphaneleri Müdürlüğü»ne «kütüphaneci bir eleman» getirilmeli ve okul kütüphaneleri Millî Eğitim Bakanlığı teftiş kurulundaki «kütüphaneci müfettişler» tarafından denetlenmelidir.

Kütüphaneleri kullanma ve onun sağladığı hizmetlerden yararlanma ihtiyacını öğrencilere en iyi öğretebilecek ve onlara yol gösterici olabilecek durumda bulunan öğretmenin bu konuda eğitilmesi için ilk elde öğretmen yetiştiren kuruluşların hepsinde kütüphanecilik dersinin programlara alınması gerekir.

Kütüphanecilik dersi, bütün diğer ders konularının işlenmesi için gerekli olan anahtarları verecek nitelikte olduğundan birinci plânda bütün öğretmen okullarında verilecek olan kütüphanecilik dersleri bu okullardaki herhangi bir meslek dersi kadar önemlidir.

Kitap ve kütüphanenin sadece öğrenim devresinde değil, bütün hayat boyunca genel kültürün artması, meslekî bilgilerin kazanılıp geliştirilmesinde çok büyük rolü olan iki önemli faktör olduğu hususunun dikkate alınarak getirilmesine çalışılan sistemin öğrencileri ezberci olmaktan çıkarıp araştırmacı olmaya, kütüphanelerden yararlanmaya zorlayıcı olmasını.

Okul kütüphanelerinin okulun bir köşesinde kapısı kapalı kitap deposu halinden çıkarılarak öğretmen ve öğrencinin ilgi ile koşacağı, daima ve kolaylıkla yararlanacağı yerler haline getirilmesini dileriz.

Sonuç olarak önerilerimizi özetlemek gerekirse :

1. Ortaokullarda «Seçmeli Dersler» arasında «Kütüphane Bilgisi», «Kütüphane Çalışmaları» veya «Kütüphaneden Yararlanma» dersine yer verilmelidir.

2. Ortaöğretimde (lise ve dengi okullar) «Seçmeli Dersler» arasında «Kütüphane Çalışmaları» dersine yer verilmelidir,

3. Ortaokullarda ve ortaöğretim de (lise ve dengi okullar) «Kütüphane Çalışmaları»nı seçmeli ders olarak almamış bulunan öğrenciler için, VIII. Milli Eğitim Şûrası kararları arasında da yer alan Türkçe ve Edebiyat derslerinin bir kısmı Kütüphane Çalışmalarına ayrılmalı ve bu husus müfredat programlarında açık olarak belirtilmelidir.

4. Hayata ve iş alanlarına, mesleğe hazırlayan iş kolları arasında «Kütüphanecilik» derslerine yer verilmelidir.

5. Öğretmen okullarında meslek dersleri yanında «Kütüphanecilik» dersi de programa alınmalıdır.

6. Okul yapıları plânlanırken «Kütüphane Yeri» ayrılmalıdır.

7. Okul kütüphanelerinde meslekî ve teknik bilgiye sahip bir Personel görevlendirilmeli, bu kütüphanelerde halen çalışmakta olanlar hizmet içi eğitim ile yetiştirilmeli, bu personele başka işler yüklenmiyerek görevini gereği gibi yapması sağlanmalıdır.

8. Okul kütüphanelerinde tek elden ve daha etkin bir çalışmanın sağlanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı içinde «Okul Kütüphaneleri Müdürlüğü» kurulmalıdır ve bu müdürlüğe «Kütüphaneci Bir Eleman» getirilmelidir.

9. Okul kütüphaneleri, Milli Eğitim Bakanlığı teftiş kurulundaki «Kütüphaneci Müfettişler» tarafından denetilmelidir.

IX. Milli Eğitim Şûrası'nın kitaptan faydalanma ve okul kütüphanelerinin çalışır hale getirilmesi yolunda gereken kararları almasını diler saygılarımızı sunarız.

Celâlettin KİŞMİR

İstanbul İl Halk Kütüphanesi Müdürü

Nimet BAYRAKTAR

Ankara İl Halk Kütüphanesi Müdürü